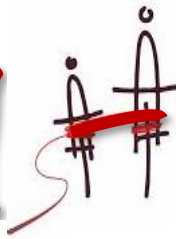

ΑΝΕΜ

Φύλλο 11 / Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2019

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΛΑΓΚΑΔΑΣ ΧΙΟΥ «Η ΚΥΔΙΑΝΤΑ»
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΞΕΝΕΙ ΕΝΥΠΟΓΡΑΦΑ ΑΡΘΡΑ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Π.Σ.Λ.

ΠΕΡΙΟΔΟΥ 3/7/2018 – 21/7/2019

- Σεπτέμβριος** Εκδρομή στη Σικελία
- Οκτώβριος** Σύναψη συμφωνητικού με Ι. Μητρόπολη Χίου και Ι. Ν. Αγίου Ιωάννου Λαγκάδας για παραχώρηση χρήσης κελιού Αγ. Ειρήνης για ανέγερση ναυτικού μουσείου
- Αιμοδοσία
- Έναρξη εργαστηρίων με ένταξη νέων τμημάτων (χορευτικού και θεάτρου παιδιών και λογοτεχνικού εργαστηρίου)
- Νοέμβριος** Οδοιπορικό και χαρτογράφηση τμήματος της Κυδιάντας
- Δεκέμβριος** Λαϊκό γλέντι
- Προβολή «Οι νύφες της Λαγκάδας»
- Αλλαγή χρονιάς στο Σύλλογο
- Ιανουάριος** Κοπή πίτας
- Φεβρουάριος** Συμμετοχή της χορωδίας στην 5^η Συνάντηση Χορωδιών στο Ομήρειο ΠΚΔΧ
- Αγορά κονσόλας μικροφωνικής
- Αφιέρωμα στο Βασίλη Τσιτσάνη από τη χορωδία
- Ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Ανέμη»
- Μάρτιος** Αφιέρωμα στην Εθνική Αντίσταση από τη χορωδία
- Αφιέρωμα στη γιορτή της γυναίκας από το λογοτεχνικό εργαστήριο
- Κατασκευή χαρταετών – Αποκριάτικο γλέντι
- Συμμετοχή του χορευτικού τμήματος στο Μουσικοχορευτικό Αντάμωμα στο Ομήρειο
- Συμμετοχή της χορωδίας σε εκδήλωση για τον ελληνικό κινηματογράφο του ΦΟΚ στα Καρδάμυλα
- Απρίλιος** Αιμοδοσία
- Έκθεση Λουλουδιών
- Μάιος** Βιωματικό Εργαστήριο με την ψυχολόγο – ψυχοθεραπεύτρια Μαρία Μαγγανάρη
- Ιούνιος** Τριήμερη εκδρομή στην Τουρκία
- Μουσικοχορευτική εκδήλωση «Ανάβουμε φωτιές στις γειτονιές» με συμμετοχή των χορευτικών τμημάτων του ΠΣΛ και των τμημάτων των συλλόγων ΠΕΚΕΒ, ΑΡΜΟΝΙΑ, ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΥΚΟΥΣΗ
- Συμμετοχή της χορωδίας στην εκδήλωση – αφιέρωμα στο Μάνο Ελευθερίου που διοργανώθηκε από το Σύλλογο Τριτέκνων Χίου στο θέατρο Καστρομηνά
- Έκδοση οικοδομικής άδειας για ανέγερση ναυτικού μουσείου

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΥ 3/7/2018 – 21/7/2019

Ε.Τ.Ε.Λογ/σμός Ταμειυτηρίου 490/296122-95 : **92,36**Τ. Πειραιώς Λογ/σμός Όψεως 5702-072253-399: **13.772,46**Μετρητά στο ταμείο 2-7-2018: **642,00****ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ: 14.506,82**

Για την παραπάνω περίοδο πραγματοποιήθηκαν:

A. ΕΣΟΔΑ

1	ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	6.034,50
2	ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ	875,00
3	ΔΩΡΕΕΣ ΧΟΡΗΓΙΕΣ	3.826,64
4	ΔΙΑΦΟΡΑ	112,01

10.848,15**ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ****ΠΕΡΙΟΔΟΥ(ΖΗΜΙΑ): 2.738,59****13.586,74****B. ΕΞΟΔΑ**

1	ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ	5.233,93
2	ΕΙΔΗ ΓΡΑΦΕΙΟΥ- ΓΡΑΦΙΚΗ ΥΛΗ	215,25
3	ΑΜΟΙΒΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ(ΕΝΗΛΙΚΩΝ)	1.820,00
4	ΑΜΟΙΒΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ(ΠΑΙΔΙΩΝ)	2.000,00
5	ΑΓΟΡΕΣ ΠΑΓΙΩΝ	1.438,80
6	ΔΑΠΑΝΕΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ	702,00
7	ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ	427,03
8	ΔΑΠΑΝΕΣ ΦΙΛΟΣ. & ΔΗΜ. ΣΧΕΣΕΩΝ	321,31
9	ΙΣΤΟΣΕΛ/ΙΝΤΕΡΝΕΛΛΑΓΚΑΔΟΥΣΙΑΚΑ	298,35
10	ΔΙΑΦΟΡΑ- ΛΟΙΠΑ	1.130,07

13.586,74**ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2019 - 2020****A. ΕΣΟΔΑ**

1	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ(ΧΟΡΟΙ,ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΕΙΣ, ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ Κ.Λ.Π.)	8.000,00
2	ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΜΕΛΩΝ	1.000,00
3	ΜΟΥΣΕΙΟ	5.000,00
4	ΔΩΡΕΕΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ	2.000,00
5	ΛΟΙΠΑ – ΔΙΑΦΟΡΑ	1.000,00
	ΣΥΝΟΛΟ	17.000,00

B. ΕΞΟΔΑ

1	ΜΟΥΣΕΙΟ(*)	5.000,00
2	ΑΜΟΙΒΕΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΩΝ	4.000,00
3	ΠΑΓΙΑ	1.000,00
4	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ	6.000,00
5	ΛΟΙΠΑ – ΔΙΑΦΟΡΑ	1.000,00
	ΣΥΝΟΛΟ	17.000,00

(*) ΓΙΑ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΑ ΔΙΑΤΕΘΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ **2.000,00**

Από το Δ.Σ.

Εορταστικό Πρόγραμμα Εκδηλώσεων

Π.Σ.Λ. «Η Κυδιάντα»

22 Δεκεμβρίου 2019

10.00 π.μ.

Η χορωδία μας τραγουδά στο Γηροκομείο Καρδαμύλων

12.30 π.μ.

Η χορωδία μας συμμετέχει στις χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις του δήμου στην κεντρική πλατεία Χίου.

5.00 μ.μ.

Τρίτη συνάντηση στο κοινοτικό κατάστημα για συλλογή υλικού για το Χώρο Μνήμης Λαγκαδούσικης Ναυτοσύνης

24 Δεκεμβρίου 2019

Παράδοση γλυκών, ειδών ρουχισμού και προσωπικής υγιεινής στους τρόφιμους των Φυλακών Χίου.

27 Δεκεμβρίου 2019

10.30 π.μ.

Τα παιδιά φτιάχνουν χριστουγεννιάτικα μπισκότα.

6.00 μ.μ.

Προβολή χριστουγεννιάτικης ταινίας για παιδιά.

31 Δεκεμβρίου 2019

9.00 μ.μ.

Μαζευόμαστε - άνθρωποι μονάχοι και μη - στο κοινοτικό κατάστημα για την αλλαγή του χρόνου.

11 Ιανουαρίου 2020

6.00 μ.μ.

Κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας του Π.Σ.Λ.

Λ
α
γ
κ
α
δ
ο
Γ
Ν
Ω
Μ
Ο
Ν
Ι
Ο**ΚΑΛΑΝΤΟΓΝΩΜΟΝΙΟ ΜΟΥΣΕΙΑΚΟ**

Τα μάθετεν, τα μάθετεν, αφ' τον παλιό το χρόνο
μουσείον εξεκίνησεν εις του Γλυφού το θρόνο.
Ο δέσποτας και ο παπάς μάς δώκανε το μέρος
Γι' αυτό και μεις τος έχομε πολύ μεγάλο χρέος.

Φέρτε μας φωτό να δούμεν,
ιστορία σας ν' ακούμεν,
φέρτε μας και κάνα φράγκο
και του καϊκιού παλάγκο.

Έχομεν όρεξη πολλή και θέληση μεγάλη
να γίνει το μουσείο μας, να μας ενώσει πάλι.
Κι εμείς δε σας το είπαμε από αρχής το νέο
γιατί πολύ φοβούμεσταν τα είπα-είπες-λέω.

Φέρτε μας τη ζωγραφιά σας,
δώστε τη με την καρδιά σας
κι άμα φέρετεν εξάντα,
θα τον βλέπομεν για πάντα.

Του ναυτικού τα βάσανα, τις ζήσες και τις ρότες
και του χωριού αλλαργινές τις θύμισες τις πρώτες.
Του ναύτη το παράπονο και του λοστρόμου βάρδια,
του δόκιμου ο έρωτας στην κουπαστή τα βράδια.

Φέρτε μας αφ' τα παλιά σας,
πράματα κληρονομιά σας,
να τα δούνε όλ' οι νέοι,
να τα θυμηθούν οι γέροι.

Εμείς εδώ δεν ήρταμε να φάμε και να πιούμε,
μόνο για τον πολιτισμό να ενδιαφερθούμε.
Καλή χρονιά σε όλους σας, πάντα καλά μαντάτα,
υγεία, ειρήνη και χαρά μες της ζωής τη στράτα.

Φέρτε μας μόνο αγάπη,
όχι άλλο πια γινάτι,
πάρτε κι από μας το χέρι
της ειρήνης περιστέρι.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΠΑΣ

ΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ

Πολλές οι ώρες για παιχνίδι σε ήρεμα παιδικά χρόνια, με τα περισσότερα κατασκευασμένα από μας. Η γκάμα μεγάλη. Τα σκάφη μας πρώτα και καλύτερα ήταν τα πιο αγαπημένα παιχνίδια σε ένα τόπο που ανέπνεε, ζούσε και ονειρευόταν με τη θάλασσα.

Ανοίγαμε τους τενεκέδες από τα τουρσιά ή τα βούτυρα Βάνερ. Κλέβαμε πίσσα από τα βυτία που έκαναν ασφαλτοστρώσεις τους δρόμους. Πίσσα είχε και στα καΐκια για την παλάμιση αλλά αποφεύγαμε να κλέψουμε. Δυο-τρία ξυλαράκια, πηχάκια. Τέτοια είχα κρατήσει μπόλικα, ριγκλάκια, από τότε που χάλασαν τα μπαχαδιά του πάππου του Γιώργη. Καρφάκια με πλατύ κεφάλι (στουπαρόλια) από το τσαχαριό του θείου του Γιαννιό. Πάντα μας χάριζε. Όταν είχαμε και λεφτά αγοράζαμε και κανένα τέταρτο λαδομπογιά από της άμιας Μαρουλιώς του Χαβιάρρα. Διπλώναμε το φύλλο του τενεκέ. Κόβαμε φάλτσα για πλώρη, πρύμνη. Έβγαине πάντα πέραμα το σκαρί. Δύσκολα να κάνεις την πρυμνιά κούρμπα του караβόσκαρου. Καρφώναμε τα πηχάκια ανάμεσα στα διπλώματα των φάλτσων. Έτσι γινόντανε τα ποδοστάματα. Ανοίγαμε στη μέση τα δυο φύλλα του τενεκέ να πάρει το κάθε φύλλο το οβάλ της βάρκας. Καρφώναμε κι ανάμεσα στα δυο φύλλα πηχάκια οριζόντια. Βάζαμε πίσσα στα ποδοστάματα να μη μπαίνει το νερό, το βάφαμε, σαβούρα και όλα έτοιμα για ταξίδι. Πιο πολύ ώρα να τα πεις παρά να τα κάνεις. Οι πιο μερακλήδες έβαζαν άλμπουρο, πανιά και ένα σπιράχιο στην πρύμνη. Δέναμε έναν κερένιο σπάγκο - είχαμε από τα άστρα που πετούσαμε - στους ψευτομπαμπάδες της πλώρης και από τη παραλία τα τραβούσαμε περνώντας κάτω από τους κάβους που δένανε τις βάρκες. Αργότερα φέρνανε οι ναυτικοί πατεράδες λάντζες - παιχνίδια με μπαταρίες.

Τα πιο γρήγορα καραβάκια τα κάναμε με τα πακέτα κασετίνες των τσιγάρων. Είχαμε διαπιστώσει ότι τα τσιγάρα «Άρωμα» είχαν το πιο σκληρό πακέτο. Ο πάτος της κασετίνας ήταν σκάφος και το καπάκι πανί. Το βάζαμε στο γυαλό και το ταξίδι, φύσα αεράκι - φύσα με, κράταγε μέχρι να μουλιάσει το χαρτί.

Τα καλύτερα σκαριά ήταν σκαλισμένα με σκαρπέλο από την πέτικα των πεύκων του Καρυδιά. Τα έφτιαχναν οι πιο επιδέξιοι. Πίσσα και λίπος σε ένα τσουκάλι με δυνατή φωτιά, μια μυρωδιά να σου σπάει το ρουθούνι, να γίνει το άλειμμα (μοράβια) για το παλάμισμα των μπαταρισμένων καϊκιών. Στο άρμπουρο τα καραβόσκουνα, τα παλάγκα και στις καδένες της παραλίας και μετά από την άλλη πλευρά. Παιχνίδι για τους μικρούς που χαζολόγαχαν, κόπος για τους μεγάλους.

Κολύμπι μπροστά στον Ορέστη το καφενείο και στον Ορφέα το μαραγκούδικο, που ήταν βαθιά τα νερά και μπορούσες να κάνεις βουτιές. Αν είχε καΐκια με άχυρα, οι βουτιές από τους χαβαλέδες των καϊκιών ήταν το καλύτερό μας. Κανάτη με τα πόδια όπως να 'ναι, βουρτσάκι με τα χέρια κολλημένα στο κορμί και τα πόδια κατακόρυφα και κλειστά, καρεκλάτη σαν σε καρέκλα με τα χέρια γύρω από τα μαζεμένα πόδια, τσιτιτή αν έκανες στην αρχή και αναπήδηση, κοιλάτη αν έπεφτες άχαρμπα με την κοιλιά. Οι πιο τολμηροί έκαναν και περιστροφές στον αέρα. Οι διαγωνισμοί στα μακροβούτια ήταν σκληροί και επικίνδυνοι, ποιος θα πάει πιο βαθιά, ποιος θα περάσει κάτω από το καΐκι.

Δεν θυμάμαι να είχαμε πλαστικές κουλούρες στην αρχή που μαθαίναμε κολύμπι. Νεροκολόκυθα και σαμπρέλες αυτοκινήτων. Θυμάμαι τον Γιάννη, που ενώ οι άλλοι μάθαμε κολύμπι εκείνος είχε ακόμα τις κολοκύθες. Ίδια ώρα που βλέπω τον πατέρα του να του βγάζει τα κολοκύθια-σωσίβιο, να τον πιάνει από την αμασχάλη, να τον στριφογυρίζει, σαν που πετάς το πεταχτάρι, και να τον αμολά στα ανοιχτά. Μετά από αυτό το σοκ έγινε ο καλύτερος στις βουτιές και στα μακροβούτια, μέχρι που χάλασε και τα αυτιά του.

Τα καΐκια με τα άχυρα είχαν και άλλη συνεισφορά στο παιχνίδι μας. Ήταν φορτωμένα με καρπούζια για σαβούρα. Με τα άχυρα ήταν ψηλά το κέντρο βάρους και δεν είχε ευστάθεια. Στη σειρά όλοι μας από χαμηλά στ' αμπάρι μέχρι την παραλία. Πάσα-πάσα τα καρπούζια. Πατάγαμε το μάτι. Κάναμε τσαλιμάκι στη γραμμή μεταφοράς, έπεφτε δήθεν μου-τάχα μου το καρπούζι κι έσπαγε. «Άντε βρε ώρα είναι φάτε το. Γεμίσετε όμως και καμιά αχυροτσουβάλα με το δικερόνι», έλεγε ο θείος ο Κώστας. Καθόμασταν πάνω στις μπάλες τ' άχερα και χώναμε τα μούτρα μας στις φέτες. Να μελιγκιάζουμε από τη γλύκα. Να τρέχουν τα καρπουζόζουμα πάνω μας. Να ανακατεύεται εκείνη η μυρωδιά του καρπουζιού, συνήθως από την Κεραμωτή της Καβάλας, με το άχυρο και να μεθάς. Μου έμεινε και αυτή μυρωδιά-θύμιση.

Για σαβούρα έβαζαν και άμμο. Στο τέλος του καλοκαιριού, όταν τελείωναν τα άχυρα, έβγαζαν τη σαβούρα. Ένα βαρέλι με χέρι που ασφάλιζε, δεν θυμάμαι πως το λέγανε, πλατιά ίσια φτυάρια για το πανιόλο και με το βίτζι της πλώρης να σηκώνουν το βαρέλι, να απασφαλίζουν το χέρι να αναποδογυρίζει και να αδειάσει την άμμο στα φορτηγά. Αυτό γινόταν πριν το πανηγύρι της Αγία-Σοφιάς. Έτσι έκαναν χαρτζιλίκι τα γυμνασιόπαιδα, που το 'τρωγαν στο γλέντι του πανηγυριού.

Τριοχάλι και σαρδέλα παστή στο καλάμι και να έρχεται πλησμονή, να τιμπολογά το γόνος. Τράβαρες απότομα. Όλο και κάποιο ψαράκι θα πιανότανε στα τρία αγκίστρια του τριοχαλιού. Τηχανόλαδα με άμμο ή σαλαμούρα για μπασμό. Πολυάγκιστρα με ψωμί για δόλωμα για αφρόψαρα, κυρίως κεφάλους. Ο μπάρμπα Νικόλας ο Δράκος, πολύ κοντός στο μπόι, ο χαρακτηριστικότερος από ξηράς ψαράς, με το καλάμι του να ψαρεύει μέρα νύχτα. Καθισμένος στο πακετάκι του. Τηχαίναμε ένα γύρω του, απειλητικά δήθεν, η παρέα τα παιδαρέλια. Μας μέτραγε, «ένας δύο... πέντε, φτου ρε, αν είσαστε έξι θα σας έδερνα».

Ένα παλιό τσουκάλι αλουμινένιο του πετρογκάζ, ένα κομμάτι χασέ, μια τρύπα στρογγυλή στη μέση. Καπάκωνες με το πανί το τσουκάλι. Άλειφες το πανί με σκουληκιασμένη κοπανιστή ή με τη σαλαμούρα από τυριά και στο Γλυφό ή στην Αγία Σοφιά, που ήταν ρηχά τα νερά, ψάρευες με τον αυτοσχέδιο σκίρτο (κιούρτο). Ένας φακός, μια απόχη γιαλό-γιαλό, να μαζεύεις τα βράδια γαρίδες και καβουράκια που έρχονταν στο φως.

Στρομπόλα με τις κοίλες παίζαμε πίσω από το δημοτικό «αποχωρητήριο» προς τα Τσίγκικα, που είχε χώμα. Τα βράδια του καλοκαιριού παίρναμε το ρυζόγαλο ή το αυγό μας, το καρπούζι μας, τις παγκέτες μας και καθόμασταν στην παραλία, στο τοιχογύρι με την παράγκα του Πετόνη ή στη σκάρπα του Βοριά, μαζί με όλη τη γειτονιά. Βεγγέρες στο γιαλό. Κουβέντα και ιστορίες μέχρι να έρθει το θαλασσινό αεράκι, να δροσιάσει, να πάμε για ύπνο.

Οι βάρκες που είχαν βγει συρτή για ζαργάνες είχαν σταματήσει το πέρα δώθε. Ετοιμάζονταν τα πυροφάνια και είχαν φύγει οι συρτές για λούτσους. Η φασαρία από τις μηχανές των βαρκών δεν σταμάταγε ποτές. Τα πανιά τα χρησιμοποιούσαν στην επιστροφή από το χταπόδεμα, πριν το μεσημέρι που σήκωνε το μελτέμι. Λίγες αντροπαρέες (θηλυκά ήταν αδιανόητο) να πίνουν ούζο στα καφενεία με τα λουξ. Το τσίρισμα και η μυρωδιά της καύσης του υγραερίου στον αμίαντο της λάμπας, άλλη θύμηση κι αυτή, εικόνα-μυρωδιά.

Καθ' ομάδες στις βάρκες με καλάμια-ακόντια να παριστάνομε τους ναυμάχους. Ήταν οι σκληρές και επικίνδυνες ναυμαχίες, να κτυπολογούμαστε με παρατεταμένα τα καλάμια, κάνοντας επιδέξιους ελιγμούς και εμβολισμούς καμιά φορά, σαν τους ναυάρχους. Στις καλές περιπτώσεις οι βαρκάδες, άντε και να ξεπαράβγομε με τα κουπιά ποιο πλήρωμα είναι το καλύτερο.

Μια φορά με το Ζωρζή κερδίσαμε έξι κωπηλάτες, πρόσκοπους από το Γιβάρι, από το πολύ καργάρισμα έσπασε ο σκαρμός του πλωριού κουπιού μου, εκεί στις Συμπληγάδες μετά τα Κακοβόλικά, έπεσα με το κουμπί (κόκκυχα) απάνω σε μια προεξέχουσα τζαβέττα που κράταγε καρένα – σωτρώτι. Σφάδαξα από τον πόνο. Μέχρι το Φαναράκι που κολυμπούσανε με πήρανε χαμπάρι.

Μανώλης Κάλλας

Σενάριο πολύ επιστημονικής και καθόλου φαντασίας, μπροστά μου το έχω. Έτος 2025, εκπαιδευτική επίσκεψη δημοτικού σχολείου της Χώρας στο ναυτικό μουσείο Λαγκάδας. Ανάμεσα στους μαθητές, δυο Λαγκαδούσαινες τσαπερδόνες της τελευταίας τάξης.

Σκηνή μια και μοναδική. Εκεί που η τάξη περιηγείται στα εκθέματα, σταματά μπροστά σε ένα περίεργο όργανο. Φαρδύ-πλατύ το οικογενειακό όνομα της μιανής από κάτω, του πάππου της βρεθίκι, που 'φαγε τη ζωή του στα καράβια, παλαιάς κοπής θαλασσόλυκος. Πώς να μη φουσκώνει σαν τον διάνο, έτοιμη να σκάσει, όταν μια τάξη εκστασιασμένη την ακούει να παραδορίζει για τον εξάντα - αχ, αυτή η Λαγκαδούσaina μάνα με τις βραδινές ορμήνιες της. Πώς να μην καμαρώνει σα γύφτικο σκεπάρι, όταν παρακάτω, στις ψηφιακές αφηγήσεις, ακούγεται η γιαγιά της, η συνονόματη, να λέει μια ιστορία αστεία από τα δικά της τα μπάρκα, τα συνοδευτικά, κι όλη η τάξη να βαστά την κοιλιά της από τα γέλια.

Κι όσο εκείνη βρίσκεται στον έβδομο ουρανό, η φιλονάδα της περνά τις επτά πύλες της κόλασης, ψάχνοντας μάταια για ένα βρεθίκι του δικού της πάππου, απόγονου επιφανή Λαγκαδούση καϊκτσή και πάλαι ποτέ καπετάνιου. Μάταια. Μήτε βρεθίκι μήτε σοϊκό όνομα. Και μένει να ξεροσταλιάζει στις γωνιές του μουσείου, βουβή κι αμίλητη, ζαρωμένη, σαν το φτωχό συγγενή μούτσου ανάμεσα στους πρωτοδεύτερους.

Γιατί του πάππου της και της γιαγιάς της δεν τους έκατσε καλά το όνομα του μουσείου, γιατί δεν ήταν του γούστου τους ο σύλλογος που του 'βαλε το καπέλο, γιατί παραταξιακά δεν ήταν συνοδοιπόροι με τους πρωτοπόρους, γιατί δεν ενημερώθηκαν προσωπικά κι ας είχαν αλαλιάσει για μήνες τα μεγάφωνα της κοινότητας, γιατί... γιατί... γιατί... Να 'χομε να λέμε ίσαμε να γίνομε όλοι... μουσεία.

Τα πράματα είναι απλά. Θέλεις; Βοηθάς. Χωρίς ρήτρες, χωρίς παρακαλετά. Στηρίζεις μια προσπάθεια που 'χει καπέλο τη Λαγκάδα. Για τα παιδιά σου, τα εγγόνια σου, τα παιδιά των εγγονιών σου. Να πάρουν κι αυτά τη θέση τους στην ιστορία σου, να 'χουν να κοκορεύονται, βρε αδερφέ.

Δε θέλεις; Δε βοηθάς. Τελεία.

ΣΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ

Αν είχε η ελιά μιλιάρη

Μια εφημερίδα με περίεργο όνομα που παραπέμπει σε παραμύθι μου έκανε πρόταση να πω γι' αυτά που με απασχολούν από την ημέρα που γεννήθηκα ή, για να είμαι ακριβής, από τότε που φύτρωσα.

Να συστηθώ, είμαι η Ελιά, όχι η οποιαδήποτε, είμαι η δική σας, η ντόπια, αυτή που φυτρώνει και στα εύφορα μέρη αλλά και ανάμεσα στα τραχώνια, γι' αυτό τον λόγο με προτιμούσαν οι πρόγονοί σας, ήμουν το αγαπημένο δένδρο τους, με λογάριζαν σαν μέρος του νοικοκυριού τους, με έδιναν σαν προίκα στα κορίτσια τους.

Κατοικώ λοιπόν στον Κάμπο του χωριού, στα Λυγαρίδια, στην Παλιά Μέλισσα, στην Κυδιάντα, στις Βίγλες, στα Καμάρια, στο Πρόβγαλμα, στην Περασιά, στα Γρίζα, στο Βολοκρίδι, στο Δελφίни, στου Μώρου, φτάνω μέχρι και την Χωρή.

Ηλικία δεν θα πω αλλά οι περισσότεροι ξέρετε ότι μπορεί να καβατζάρω τη χιλιετία. Έτσι ακίνητη που είμαι μόνο να παρακολουθώ μπορώ. Είδα πολέμους, φτώχεια, πόνο, καταστροφές, πλημμύρες, ξηρασίες, αλλά και αγάπες, ανεκπλήρωτους έρωτες, πίστη για καλύτερη ζωή. Κάτω απ' τον κορμό μου έχω δει όλον τον γενεαλογικό σας ιστό, περίμενα με λαχτάρα την εποχή του λιομαζώματος να βλέπω όλη την φαμίλια κάτω από τον ίσκιο μου, οι μυρωδιές από καπνιστές ρέγκες ή από λουκάνικα πλανιόταν σε όλο τον κάμπο, ήταν ένα καθημερινό πανηγύρι, ένοιωθα τρισευτυχισμένη που ο καρπός μου είχε τη δύναμη να ενώνει όλον τον κόσμο.

Οι εποχές του κλαδέματος και του οργώματος ήταν πιο μοναχικές αλλά ιδιαίτερες. Στο κλάδεμα αισθανόμουν η κοκέτα που πηγαίνει στο κομμωτήριο, έτσι όπως αραίωναν τα κλαδιά μου με τέτοια τέχνη λες και με χάιδευαν. Σε κάθε όργωμα ένοιωθα να αναζωογονιέμαι να παίρνω δυνάμεις να γίνομαι δυνατή. Αυτά γίνονταν μέχρι που αναλάβετε εσείς, οι σύγχρονοι. Με μιας με υποβαθμίσατε, δεν είμαι πια η αγαπημένη σας, δεν ενδιαφέρεστε για μένα παρά μόνο για το τι ποσοστό λαδιού θα σας δώσει ο καρπός μου. Βρήκατε καινούργια θεωρία για το κλάδεμα μου, η ελιά θέλει τρελό αφεντικό λέτε. Τρελός παππάς σας βάφτισε λέω εγώ.

Εκείνο που με πληγώνει πιο πολύ απ' όλα είναι ότι επιτρέπετε σ' αυτά τα τέρατα με τα κοφτερά δόντια γεμάτα δηλητήριο να με κατασπαράζουν, να τρώνε τα φύλλα μου τον καρπό μου τον φλοιό μου και τέλος σαν αποζημίωση σας, να δέχεστε τα περιπτώματά τους, την κοπριά, σαν γιατρικό μου. Θεέ μου, τι ντροπή, τι απαξίωση, θέλω να ανοίξει η γη και να χαθώ για πάντα.

Σιγά-σιγά σβήνω, πεθαίνω, το νοιώθω, δεν είναι απ' το σαράκι που έχει καταλάβει το σώμα μου, είναι από τη αδιαφορία σας, είναι απ' την νοοτροπία σας να παίρνετε χωρίς να δίνετε και αν κάτι πρέπει τελικά να δώσετε, να έχει το μικρότερο κόστος, αυτό σας μάθανε, ώ σύγχρονοι άνθρωποι, μόνο να ξέρετε ότι έχει ο καιρός γυρίσματα, προσπαθώ να σας το δείξω, αφού φωνή δεν έχω. Όταν θα έρθει η ώρα που θα με ξανακοιτάξετε σαν σανίδα σωτηρίας, θα έχει γκρεμιστεί ο κόσμος σας, θα έχετε χάσει τα αγαθά σας ή εκείνα που νομίζατε σαν αγαθά, εγώ εδώ θα είμαι, με λίγη περιποίηση πάλι θα σας ξαναδώσω τον ευλογημένο καρπό μου, ίσως η στροφή σας πάλι προς τη φύση να σας βοηθήσει να επαναπροσδιορίσετε τις πραγματικές αξίες της κοινωνίας που θα χτίσετε.

Ε. Σ. Αργυρούδης

Του Έλληνα και της Ευρώπης

Μια φορά κι έναν καιρό, πριν καμιά σαρανταριά χρόνια θαρρώ, ήταν ένα μελαχρινό, γελαστό παλικάρι, ψηλό κι αγέρωχο, με μαύρο, παχύ μουστάκι. Το όνομά του ήταν Έλληνας. Τότες δα ήταν που γνώρισε μια κοπελιά σαν τα κρύα τα νερά, που τη λέγανε Ευρώπη. Όμορφη, με μακριά ξανθά μαλλιά, γαλαζοπράσινα λάγνα μάτια, ψηλή σαν κυπαρίσσι. Με αρώματα, στολίδια και ρούχα πριγκιπικά, όπως αρμόζει σε μια γαλαζοαίματη. Γιατί ξέχασα να πω πως η Ευρώπη ήταν αγαπημένη ανιψιά του βασιλιά Κάπιταλ Μπαβαρία του Γ', της οικογένειας των Αμβούργων. Με αυλικούς πολλούς και ανθρώπους γύρω της να την παίνουν και να την κανακεύουν μέρα και νύχτα.

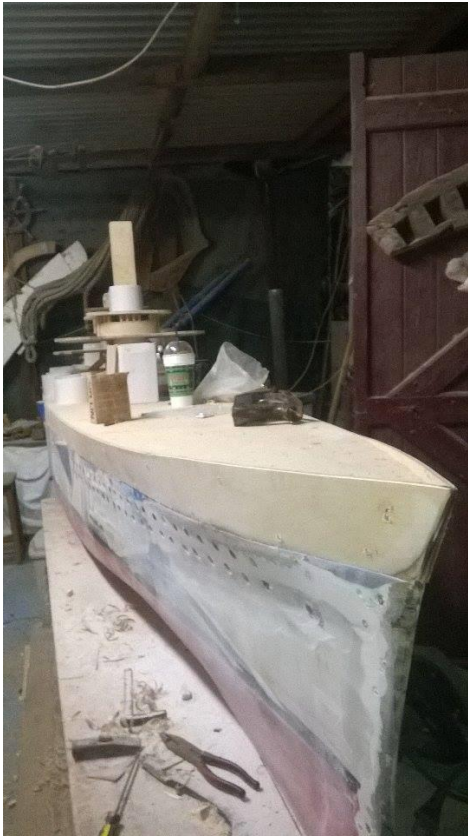
Το παλικάρι θαμπώθηκε, θόλωσε το μυαλό του μόλις την είδε, σα να 'χε πιει το πιο γλυκό κρασί. Όταν δε έμαθε για τη βασιλική της καταγωγή και τα προικιά της, σκέφτηκε πως ταίρι καλύτερο δε θα 'βρισκε σ' όλη την οικουμένη. Αρχίσανε να κάμνουνε παρέα και ο νέος όλο και μαγευότανε από τα χαρίσματά της. Κι εκείνη, λάγνα κι έξυπνα, του 'ταξε ζωή χαρισάμενη, σαν ερχότανε να ζήσει στην αυλή της. Του 'πενε μάλιστα, ν' αφήσει τα χωράφια του, τα ζώα του, τη σκληρή δουλειά του στα καπνά, τα τεύτλα και τ' αμπέλια του, γιατί αυτές οι δουλειές δεν του αρμόζουν. Του βρενε, καθώς λένε, αξιοπρεπή δουλειά σε ένα γραφείο, έτσι για να βγάζει το χαρτζιλίκι του. Του φόρεσε όμορφα κουστούμια από πανάκριβα υφάσματα, όχι ντόπια, του 'πε να ξεκόψει απ' τους αγροίκους φίλους του, ν' αλλάξει ήθη και έθιμα, να πάψει πια να τρω φέτα και κοντοσουβλι. Α! Και να κόψει και το μουστάκι. Και του γνώρισε και τη θεία της την Τράπεζα, μια πολύ πολύ φραγκάτη κυρία. Κι εκείνη του έδωσε κάτι χαρτιά να υπογράψει κι αυτός, μαγεμένος, έβαζε τη μια τζίφρα μετά την άλλη. Καλοπέραση, φευ! Του 'δωσε κι ένα χάπι καλό, της Λήθης και της Ανεμελιάς, made in Germany.

Μόνο που η αφεντιά μου, ο συγγραφέας της ιστορίας, πρόσεξα πως η Ευρώπη είχε κι άλλους μνηστήρες στην αυλή της. Μπουρούρισα, νευρίασα κι είπα να του μιλήσω του Έλληνα, να του πω χαρτί και καλαμάρι για τις πομπές της. Και ως γιατρός, του 'δωκα κι ένα φάρμακο, μπας και τον συνεφέρω. Μα, αλίμονο, εξύπνησε ρακένδυτος, πένητας, χωρίς στον ήλιο μοίρα. Του 'πα, το λοιπό, πως ποτές δεν ειν' αργά ν' αφήσει την όμορφη Σειρήνα και να ξανασηκωθεί. Και με τα δικά του χέρια και την ψυχή, όπως οι πρόγονοί του, να παλεύει για το σωστό και το δίκαιο. Του γνώρισα και μια κοπελιά, Αξιοπρέπεια θαρρώ πως την ελέγανε. Περίεργο ζευγάρι, εκεί που τα βρίσκουνε, εκεί τσακώνονται και χαλούν τον κόσμο. Είδομεν.

* Κάθε ομοίότης με πρόσωπα ή καταστάσεις...

Απόψε το καράβι μας χαίρεται π' αρμενίζει, μαζί με τον παινεματή σφυρά, καλησπερίζει.

Ήθελα να τους έβρω, να δω ίντα σχεδιάζουνε, χωμένοι από τον Ιούλη στα "κρησφύγετα" τως. Το αντικείμενο γνωστό κι αγαπημένο στους Χιώτες. Το καραβάκι το πρωτοχρονιάτικο. Του Κάστρου! Της πιο παλιάς συνοικίας της Χίου! Αυτό που με άλλα 4-5 από άλλες ενορίες θα 'βγουνε παραμονή

Πρωτοχρονιάς στα σοκάκια της Χώρας και θα κάμουνε τον κακό χαμό, με μουσικές και βεργαλικά μέχρι να συναντηθούν στην κεντρική πλατεία, στο Βουνάκι, για το μεγάλο διαγωνισμό. Κάστρο, Τουρλωτή, Καστέλο, Λέτσαϊνα, Ευαγγελίστρια.

Όταν, μετά από προσπάθεια μερών, εσυναντήθηκα με τον Παναγιώτη και το Λευτέρη σ' έναν καφενέ σκέφτηκα πως άξιζε τον κόπο η αναμονή και τα τόσα τηλέφωνα.

Από τούτα τα παλικαράκια ήμαθα ένα κάρο πράγματα για ένα έθιμο, που ίσως να έχει τις ρίζες του από την αρχαιότητα: "από το τροχοφόρο πλοίο των Ανθεστηρίων, επί του οποίου εισερχόταν στην Αθήνα, αλλά και στις λοιπές Ιωνικές πόλεις ο θεός Διόνυσος

με τη συνοδεία του." σάμπου λε κι η Στέλλα η Τσιροτινά στο εξαιρετικό βιβλίο της "Η θεατρικότητα των Χιακών εθίμων του εορτολογίου".

Τα παιδιά τούτες οι λεπτομέρειες δεν τους νοιάζουνε. Δουλέψανε με μεράκι κι αγάπη, φάγανε ώρες πολλές, χάσαν τα ραντεβουδάκια με τις γιαβουκλούδες τους για να καταφέρουνε να κάμουμε ευτό που είχανε στο μυαλό τως. Το πολεμικό πλοίο "Ελλη"! Άμα κάμνανε εμπορικό θα το βγάζανε "Άγιο Γιώργη", αφού έτσι λένε την εκκλησιά του Κάστρου.

Όμως το έθιμο λε για πολεμικά πλοία, αφού τότε που ξεκίνησε ουσιαστικά, το 1912-13, οι "ηρωικές" ιστορικές συγκυρίες ήταν τέτοιες: "το χάρτινο πλοίο μεταμορφώθηκε σε τσίγκινο και αργότερα τενεκεδένιο, με αυτοσχέδια συστήματα που πρόσφεραν στα μικρά ή μεγάλα ομοιώματα τη δυνατότητα να σφυρίζουν τα φουγάρα τους ή να εκπυροκροτούν τα μικρά κανόνια τους. Από την εποχή της εγκατάστασης Μικρασιατών προσφύγων στη Χίο, το έθιμο απέκτησε νέα ορμή, καθώς μικροί και μεγάλοι καλαντιστές - κατασκευαστές ταύτιζαν σε συμβολικό επίπεδο τα ομοιώματα αυτά με τα πολεμικά πλοία, που, αρχικά, συνδέθηκαν με την ελευθερία αλλά και τη σωτηρία, ενώ στη συνέχεια με την ποθητή ελπίδα ότι με αυτά θα γινόταν κάποτε κατορθωτή η παλιννόστηση των προσφύγων."

Το σκαρί το παραγγείλανε στον Παπτόρια, μεγάλο μάστορα στα ξύλινα καϊκία, μικρά και μεγάλα. Ένα σκαρί 6 μέτρα, που άμα το βάλεις στη θάλασσα επιπλέει. Μετά αρχίσανε το χτίσιμο, κομματάκι-κομματάκι, με υλικά που άμα τα δεις πρέπει να σκεφτείς πολύ για να βρεις τι είναι. Τα κανόνια περιστρεφόμενα, με μηχανισμούς περίτεχνους, με φωτάκια και ραντάρ, τα φουγάρα του βγάζουνε καπνούς, η βειρήνα του βαρά. Να βλέπεις το πολεμικό, να το θαυμάζεις και ν' ανετριχιάζεσαι...

Οι ενορίες που 'χουνε φράγκα, παραπονέθηκαν οι μικροί, δίνουνε το καράβι και τους το βάφουνε όξω και λαμποκοπά. Εμείς βγάλαμε ημερολόγια με σπόνσορες, να πουλήσομε για να βγάλομε κάναν παρά.

Τέσσερα-πέντε χιλιάρικά πάνε τα έξοδα κι άμα δεν τα καταφέρουνε τσοντάρουνε και τα 6-7 άτομα που είναι στο συνεργείο τους. Ούτε ο Δήμος βοηθά ούτε η Εκκλησιά. Η λωλάδα των παιδιών μόνο για έναν έρωτα στην τέχνη τούτη που πα από τον κύρη στο γιό.

Και το συνεργείο είναι αυτό. Νέα άτομα δύσκολα μπαίνουνε στην παρέα. Κι όσοι είναι μέσα έχουνε το στόμα τως κλειστό, τα μυστικά δεν λέγονται, όσα ούζα κι άμα πιούνε. Ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος. Κι αυτό ξεκίνησε όταν το έθιμο που άρχισε να σβήνει, στα μέσα της δεκαετίας του '60, το ανέλαβε η Περιηγητική Λέσχη Χίου στα 1976 για να δώσει νέα πνοή κάνοντας διαγωνισμό για το καλύτερο καραβάκι.

Τα παιχνέματα τα 'χετενε έτοιμα, αρώτησα. Έτοιμα είναι, μα φέτος θα πούμενε λίγα, μόνο εφτά, δε θέμε να κουράζομε τον κόσμο, σαν τους άλλους που λένε δεκαπέντε.

Γιατί άμα έρτει η ώρα τως να δείξουνε το παπόρι τους στην επιτροπή, τότε θ' αρχίσουνε τα όργανα, η γκάντα και το τουμπί. Κι ο Λευτέρης την ίσιαξε με τα χέρια του την γκάντα κι ευτός θα τη γεμώσει με τα πνευμόνια του αέρα για ν' αρχίσει να παίζει. Κι ένα κορίτσι θα κάμει την αρχή:

Την καλησπέρα έφερα
κι ο χρόνος είναι μέλι
'Ηρθαμε να σας δείξουμε
Το μαχικό μας "Έλλη"...

Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά στη Λαγκάδα μιας άλλης εποχής

Τα έθιμα του Δωδεκαημέρου

της Ευγενίας Καλαγκιά - Μουρατίδου

Λίγες μέρες πριν από τα Χριστούγεννα, οι νοικοκυρές έφτιαχναν τα γλυκά των ημερών. Κουραμπιέδες, μελομακάρονα, φοινίκια, μπακλαβά, μασουράκια και το Χριστόψωμο, το οποίο από πάνω είχε καρύδια, σχεδίαζαν σταυρό με πιρούνια και δαχτυλίτρα.

Καθάριζαν τα σπίτια τους, έκοβαν μερσινιές και κυπαρισσόκλαδα κι έβαζαν στα ανθοδοχεία. Για χριστουγεννιάτικο δέντρο έκοβαν ένα κλαδί από κυπαρίσσι, αφού πεύκο δεν υπήρχε τότε κοντά στο χωριό. Έντυναν τα κυπαρισσόμηλα με χρυσόχαρτα από σοκολατάκια που τα μάζευαν όλο το χρόνο και αντί για χιόνι έβαζαν βαμβάκι, ενώ κάποιοι πασπάλιζαν με καθαρή στάχτη το κλαδί.

Όταν δεν έβρεχε, τα παιδιά έπαιζαν καρύδια. Έκαναν έναν κύκλο και μέσα έβαζε ο κάθε παίκτης καρύδια. Από μια ορισμένη απόσταση προσπαθούσε καθένα με ένα μεγάλο καρύδι, τη «μάννα», να βγάλει τα καρύδια έξω από τον κύκλο. Εάν η βροχή δεν επέτρεπε το παιχνίδι των καρυδιών στην ύπαιθρο, τότε μαζεύονταν σε κάποιο σπίτι κι έπαιζαν την «Κυλανή». Έστηναν πλάγια ένα πλατύ και λείο ξύλο ή δίσκο κουζίνας, σε μία μικρή απόσταση από τη βάση του έβαζαν στη σειρά καρύδια, τόσα όσα και οι παίκτες. Από την κορυφή του ξύλου ή δίσκου άφηναν να κυλίσει το μεγάλο καρύδι, «η μάννα», και όποιο καρύδι αυτή χτυπούσε, το έπαιρνε ο παίκτης. Συνέχιζε ο επόμενος μέχρι να χάσει, δηλαδή να μη χτυπήσει κανένα καρύδι.

Τα παιδιά έβγαιναν το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων κατά ομάδες με τα φαναράκια κι έλεγαν τα Κάλαντα. Οι νοικοκυρές έδιναν ό,τι είχαν ευχαρίστηση και στο τέλος γινόταν η μοιρασιά των εσόδων.

Το μεσημεριανό τραπέζι αποτελούταν από κρεατικά, ό,τι διέθετε ο καθένας. Συνήθως έθρεφαν τα ζώα στο σπίτι τους με σκοπό να καταλήξουν τις γιορτές στο τραπέζι τους. Το συνηθέστερο ήταν κότα ή πετεινάρι γεμιστό, ανάλογα με τη φαντασία της νοικοκυράς. Αφού τέλειωνε το φαγητό, έβαζαν στο τραπέζι τα γλυκά που είχαν φτιάξει, καθώς και αμύγδαλα, σύκα φουρνισμένα ή παστελαριές, καρύδια, στραγάλια και όποιος ερχόταν έπαιρνε ένα κέρασμα.

Από τα Χριστούγεννα και μέχρι τα Φώτα, η πόρτα του κάθε σπιτιού που δεν είχε πένθος ήταν «ανοικτή» για όλους.

Παραμονή Πρωτοχρονιάς το βράδυ για αστέιο, καλαμπούρι, έριχναν σπάθες (ψώρες) σε πόρτες γνωστές. Το ίδιο βράδυ, οι παρέες των παιδιών με αναμμένα τα φαναράκια γύριζαν, όπως και την Παραμονή των Χριστουγέννων, τις γειτονιές σπίτι-σπίτι κι έλεγαν τον Άγιο Βασίλη. Οι νοικοκυρές τα φίλευαν με χρήματα ή γλυκά. Μεγάλη σημασία έδιναν τότε στα «παινέματα» που ακολουθούσαν τον Άγιο Βασίλη και που ήταν προσαρμοσμένα ανάλογα με τις επιθυμίες και τις προσδοκίες του νοικοκύρη. Από αυτά εξαρτιόταν και το δώρο που θα έπαιρναν, γι' αυτό η ομάδα μελετούσε αρκετές μέρες πριν σε ποια σπίτια θα πάει και τι θα πει. Σήμερα όλα γίνονται με το φως της ημέρας.

Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς επίσης, όσο διαρκούσε η μέρα, τον πρώτο λόγο είχαν τα «Ποδαρικά». Ποδαρικά πήγαιναν οι νεοαρραβωνιασμένες στα πεθερικά, οι νιόπαντροι στους κουμπάρους, οι γονείς του νεοφώτιστου στους νονούς του παιδιού τους. Τα ποδαρικά αποτελούνταν από πανέρια γεμάτα καλούδια, ξηρούς καρπούς, γλυκά, φρούτα, γαλοπούλα ή κότα ή πετεινό και απαραίτητως μπακλαβά σε ταψί. Το έθιμο του Ποδαρικού υπήρχε πριν από τον πόλεμο του 1940. Στη διάρκεια του πολέμου σταμάτησε για λόγους ευνόητους και αναβίωσε με τη λήξη του πολέμου. Διατηρείται ακόμα αναλλοίωτο ως τις μέρες μας.

Την ώρα που έμπαινε ο καινούριος χρόνος, οι νοικοκυραίοι έσβηναν το παλιό φως στο σπίτι και άναβαν το καινούριο. Έτσι αποχωρίζονταν κάθε τι παλιό και υποδέχονταν το νέο, κάτι που γίνεται και σήμερα. Οι νοικοκυρές άνοιγαν τη βρύση να τρέξει το νερό κι έτσι να τρέξει ευχάριστα και ο χρόνος.

Το πρωί ο αρχηγός της οικογένειας γύριζε τα σπίτια των παιδιών του και έσπαγε το ρόδι που είχε λειτουργηθεί, λέγοντας την ευχή «σαν και το ρόδι να γεμίσει και το σπίτι με καλά», εννοώντας υλικά αγαθά, υγεία κλπ. Το ίδιο πρωί έφερναν νερό μέσα στο σπίτι με τη στάμνα από την πηγή. Ένας από τους γονείς πήγαινε στη θάλασσα και

έφερνε δυο πέτρες στο σπίτι λέγοντας «Καλημέρα, Άγιε Βασίλη, ήφερά σου γεροσύνη όλο μάλαμα κι ασήμι». Η νοικοκυρά του κάθε σπιτιού σηκωνόταν το πρωί, έπαιρνε μια μεγάλη πέτρα κι έλεγε «Η πέτρα να γίνει μάλαμα κι ασήμι» ή «Όπως βαρεί η πέτρα, να βαρεί και το ποροφόλι τ' αφεντικού». Μεγάλη σημασία έδιναν στο πρόσωπο που θα έμπαινε πρώτο στο σπίτι την Πρωτοχρονιά. Αν η χρονιά κυλούσε ομαλά θεωρούταν τυχερό και το καλούσαν να κάμει «ποδαρικό» και την επόμενη χρονιά. Πάντα φρόντιζε ο κάθε ένας εκείνη την ημέρα, όταν επισκεπτόταν άλλο σπίτι, να κρατά ένα δώρο τυπικό ή γλυκό για να μην είναι τα χέρια του άδεια και θεωρηθεί κακοτυχία γι' αυτό το σπιτικό.

Το μεσημέρι της Πρωτοχρονιάς ο αρχηγός της οικογένειας έκοβε τη Βασιλόπιτα, αφού πρώτα τη σταύρωνε. Το πρώτο κομμάτι ήταν του Χριστού, ακολουθούσαν της Παναγίας, του Αγίου Βασιλείου, του σπιτιού, της δουλειάς, του οικοδεσπότη και τέλος των υπόλοιπων μελών της οικογένειας. Το παραδοσιακό φαγητό της Πρωτοχρονιάς ήταν ό, τι γινόταν με ρύζι. Ντολμαδάκια γιαλαντζί ή πιλάφι, ακόμα και ρυζόγαλο ως επιδόρπιο. Έλπιζαν ότι όλα θα είναι πλούσια μέσα στο σπίτι, όπως είναι αμέτρητοι οι κόκκοι του ρυζιού. Την ημέρα της Πρωτοχρονιάς έλεγαν «Καλημέρα» όλη την ημέρα. Επίσης, δεν σκούπιζαν ούτε έβγαζαν τα σκουπίδια έξω από το σπίτι.

Η Εκπαιδευτική Τηλεόραση

Ο δάσκαλος, Γιώργος Χρήστου, θυμάται...

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος φταίει που με κάνει να ξεδιπλώνω αναμνήσεις της δασκαλικής μου ζωής, και όχι μόνο στη Λαγκάδα, και εννοείται πως με χαρά το κάνω και φυσικά νοιώθω πολύ όμορφα, αφού έχουν σχέση με τους μαθητές μου!

Και πάλι θα αναφέρω το Σύλλογο Γονέων, κυρίες μόνο, που ό,τι και να ζητούσα σχετικό με την σωστή λειτουργία του σχολείου, εκείνες άμεσα το πραγματοποιούσαν. Στη δεκαετία του '70 είχε αρχίσει να εκπέμπει πανελλαδικά η κρατική τηλεόραση - με δυο κανάλια όλο κι όλο - και εκτός των άλλων ενημερωτικών και ψυχαγωγικών προγραμμάτων, είχε για πρώτη φορά Εκπαιδευτική Τηλεόραση με αρκετά ενδιαφέροντα θέματα για τα παιδιά της σχολικής ηλικίας. Αμέσως απευθύνθηκα στις κυρίες ζητώντας να προμηθεύσουν το Σχολείο με δυο τηλεοράσεις, αν θυμάμαι καλά.

Τα προγράμματα ήταν στην πρωινή ζώνη, εν ώρα δηλαδή μαθήματος, και ο προβληματισμός μου ήταν αν έπρεπε να διακόψω το μάθημα όσο θα κρατούσε η ταινία που μας ενδιέφερε. Θυμήθηκα βέβαια τον Καζαντζάκη, που στον καπετάν Μιχάλη έγραφε για ένα μαθητή, που άκουγε ένα πουλί που γλυκά κελαηδούσε τη στιγμή που ο οίστρος του δασκάλου, πιθανόν για κάποια Γραμματική, βρισκόταν στο ζενίθ, κάνοντας τον μαθητή με ηρωικό τρόπο να αναφωνήσει «Ω, σώπα δάσκαλε ν' ακούσουμε το πουλί που κελαηδεί».

Για μένα ήταν αδιανόητο να συνεχίσω οποιοδήποτε μάθημα, προκειμένου οι μαθητές να μπορέσουν οι αβίαστα ν' απολαύσουν μια ταινία με ιστορικό, γεωγραφικό ή οποιοδήποτε άλλο θέμα. Προσπαθούσα βέβαια να προσαρμόσω λίγο το πρόγραμμα, για να δουν οι μαθητές κάτι παραπάνω από την περίφημη σχολική ύλη και έτσι να πλουτίσουν τις γνώσεις τους. Εννοείται πως οι μαθητές με χαρά περίμεναν τα ευχάριστα αυτά τηλεοπτικά διαλείμματα. Με την ευκαιρία αυτή, θα ήθελα να αναφέρω και τις πτυσσόμενες οθόνες ημέρας, που το υπουργείο μάς προμήθευε, με προβολέα σταθερών εικόνων σχετικών με θέματα γεωγραφίας, ιστορίας, μυθολογίας, φυσικής ιστορίας κλπ., που και αυτό συχνά τον χρησιμοποιούσα στο πλαίσιο των παραπάνω μαθημάτων. Κι εδώ τονίζω πως οι μαθητές αντιδρούσαν ευχάριστα, αφομοιώνοντας ευκολότερα τις όποιες γνώσεις τους προσέφερα, πέρα από μια ξερή προφορική διδασκαλία, κατά την οποία το μυαλό τους συχνά ξέφευγε σε... άλλους δρόμους.

ΛΟΓΟ...
ΤΕΧΝΗΜΑΤΑ

Γράφει η

Βαβούλα Γ. Κούνουπα

Σωστή επιλογή

Πάλι άυπνος έπιασε το τιμόνι, πάνε δέκα μέρες που παντρεύτηκε και μάτι δεν έχει κλείσει από την κρεβατομουρμούρα της γυναικούλας του ο Παναχής. Τι τον ήθελε το χάμο! Αυτά αναλοχιζόταν περιμένοντας το πράσινο φανάρι, όταν το συλλογισμό του διέκοψε μία πληθωρική και ώριμη γυναίκα που μπήκε απροειδοποίητα στο αυτοκίνητο. Απορημένος την κοιτούσε στην προσπάθεια της να βουλευτεί μαζί με τα ψώνια της, στη θέση του συνοδηγού με περίσδια χαρά, ψελλίζοντας του ένα σωρό ευχές. Οι οδηγίες σαφέστατες: πλατεία Ελευθερίας, θα σου δείξω και το στενό που θα μπεις.

Τέσσερα ταξί έδιωξε μέχρι να διαλέξει την πιο όμορφη την πιο μεγάλη και την πιο γυαλιστερή κούρσα, καμάρωνε για την επιλογή της η κυρα-Φωτεινή. Τώρα θα δούνε ποια είναι η χωριάτισσα, που νομίζουνε πως πηγαίνορχομαι με το λεωφορείο. Αυτή η έγνοια τη βαβάνιζε. Φτωχιά δεν την έλεγες αλλά ούτε και πλούσια, ανοιχτοχέρα και αγαπητή σε όλους. Καινούρια στη γειτονιά έχτισε μαζί με τον άντρα της, ναυτικός στο επάγγελμα, ένα διώροφο σπιτάκι, μπόλικο για να 'χει την άπλα της.

Σταματά το αυτοκίνητο έξω από την πόρτα του σπιτιού ακριβώς την ώρα που οι γειτόνισσες σκούπιζαν το πεζοδρόμιο, ήξερε πότε έπρεπε να κάνει είσοδο στο στενό. Τις βλέπει από το παράθυρο να σταυροκοπιούνται. Έτσι... έτσι, σκέφτηκε, δεν το περιμένατε.

Τι σου χρωστώ παλικάρι μου· τίποτα αποκρίθηκε εκείνος στο δρόμο μου ήσασταν, εδώ πιο πάνω μένει ο μακαρίτης που θα παραλάβω. Όρμησε έξω η κυρά Φωτεινή, πετά τα πράματα της χάμω κι αρχίζει τους σταυρούς και τα φτου-φτου στον κόρφο της. Ανασηκώνοντας το κεφάλι της, βλέπει τις γειτόνισσες να πλησιάζουν με βλέμμα γεμάτο απορία. Χωρίς να χάσει την ψυχραιμία της, είναι η καινούρια νεκροφόρα του ανιψιού μου και μ' έχει για γούρι, άντε και καλές δουλειές, αναφώνησε.

• Το διήγημα γράφτηκε στα πλαίσια του λογοτεχνικού εργαστηρίου του ΠΣΛ, κατά το έτος 2018-19.

Τα Λαγκαδουδάκια

στέλνουν το δικό τους μήνυμα

Ζωγραφίζει
& γράφει η

Γαρυφαλλιά Βαβούλη

- Τα Χριστούγεννα έρχονται σε 12 μέρες.
- Στην αυλή μας έχουμε ένα δέντρο και του βάλαμε φωτάκια.
- Την Λαγκάδα δεν την έχω δει τόσο όμορφη! Ποτέ!
- Η Χώρα είναι πανέμορφη από τα τόσα στολίδια της.
- Εύχομαι όλοι οι άνθρωποι να είναι καλά και να έχουν Ειρήνη.

Η ΙΣΧΥΣ ΕΝ ΤΗ ΕΝΩΣΕΙ

Όλη την περασμένη βδομάδα τα «ξωτικά» δούλευαν ασταμάτητα για το δικό τους караβάκι, αυτό της Ένωσης. Πρώτα το σχεδίασαν επί χάρτου και κατόπιν επί ξύλου. Το αποτέλεσμα κάτι παραπάνω από άρτιο.

Να 'ναι καλά τα παιδιά μας, να μας βάζουν τα γυαλιά σε ομαδικές εργασίες. Χίλια μπράβο, καλή πρόοδο και πάντα χαρές να μας δίνουν.

Δήμητρα Παππά

Έχει και συνέχεια...

Την Παρασκευή το πρωί, στις 27 του μήνα, βγείτε στα μπαλκόνια. Η μπάντα του Σχολείου θα σας τα πει... τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα.

#aitia_kalou

ΔιαβάζΩ #3

Συλλέγουμε βιβλία για τους ασθενείς των αντικαρκινικών νοσοκομείων

ΦΕΡΕ ΤΟ ΑΓΑΠΗΜΕΝΟ ΣΟΥ ΒΙΒΛΙΟ,
ΓΡΑΦΟΝΤΑΣ ΕΝΑ ΜΗΝΥΜΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΧΗΤΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Το δημοτικό σχολείο Λαγκάδας - Συκιάδας συμμετείχε για πρώτη φορά φέτος στη δράση της WinCancer, ΔιαβάζΩ 3. Με τη βοήθεια όλων καταφέραμε να μαζέψουμε 68 βιβλία. Ευχαριστούμε θερμά τη μεταφορική εταιρία «ΑΦΟΙ ΚΑΣΣΟΥΔΑΚΗ» για τη δωρεάν μεταφορά των βιβλίων στην Αθήνα.

Έλλη Κούνουπα

ΑΝΕΜΟ... μαγειρέματα

Μαμούλια

Παραδοσιακή χιώτικη συνταγή

από τη Βούλα Τσίγκου - Παππά

Υλικά

Για τη ζύμη

320 γρ. βούτυρο
160 γρ. ζάχαρη
160 γρ. γάλα
800 γρ. αλεύρι
1 ½ κουταλιά σόδα (διαλυμένη σε κονιάκ)
2 αυγά
½ ποτήρι κονιάκ

Για τη γέμιση

400 γρ. καρύδια
160 γρ. ζάχαρη
ανθόνερο
κανέλα

Εκτέλεση

Βάζουμε σε μια μεγάλη κατσαρόλα το βούτυρο. Μόλις αρχίσει να λιώνει, ρίχνουμε το γάλα και τη ζάχαρη. Λίγο πριν βράσουν, προσθέτουμε λίγο-λίγο το αλεύρι. Ανακατεύουμε γρήγορα μέχρι να απορροφήσει όλο το αλεύρι, να πάρει όλα τα υγρά και να γίνει ένα πολύ απαλό ζυμάρι. Το αφήνουμε να κρυώσει ανακατεύοντάς το συχνά. Όταν κρυώσει προσθέτουμε τα αυγά και το κονιάκ, μέσα στο οποίο έχουμε διαλύσει τη σόδα. Αν η ζύμη είναι σφιχτή, την αραιώνουμε με κονιάκ. Παίρνουμε από τη ζύμη μπαλάκια σε μέγεθος καρυδιού, τα ανοίγουμε με το χέρι μας, βάζουμε μέσα γέμιση και τα πιέζουμε να κλείσουν. Τα ψήνουμε στους 170-180° για 13 λεπτά ακριβώς. Όταν ροδίσουν, τα βγάζουμε, τα βουτάμε στο ανθόνερο για λίγο και όταν κρυώσουν καλά τα πασπαλίζουμε με άχνη.

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Λαγκάδας «Η Κυδιάντα»

σας εύχεται

καλές γιορτές με υγεία, αγάπη και χαρά

κι ένα ευτυχισμένο 2020

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

&

ΠΡΟΤΡΟΠΗ

“ΑΝΕΜΗ”

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΟΥ Π.Σ.Λ. «Η ΚΥΔΙΑΝΤΑ»

Τα ενυπόγραφα άρθρα δεν εκφράζουν
απαραίτητα τις απόψεις της Σ.Ε.

➤ Αποστολή ύλης στα:
matapostoli@hotmail.gr
panagrel@yahoo.gr

ΓΙΝΕ ΚΙ ΕΣΥ ΜΕΛΟΣ

του

Πολιτιστικού - Επιμορφωτικού
Συλλόγου Λαγκάδας
«Η Κυδιάντα»

Η εγγραφή κοστίζει 5 €